

Гудована Наталія Юріївна, студентка I-го курсу ступеня магістра, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ

Проблема впливу емоційного інтелекту на мовленнєвий розвиток старшокласників є надзвичайно важливою, адже саме цей період є для особистості ключовим і переломним, це пов'язано зі зміною навчального закладу, знайомством з новим колективом, що передбачає входження особистості в зовсім іншу систему соціальних відносин. Це стверджується, зокрема, у Державній національній програмі Освіта («Україна XXI століття») та «Національній доктрині розвитку освіти».

Вивченням проблем, присвячених різноманітним аспектам емоційного інтелекту, займались такі відомі вчені: Андреева І., Богосвятська А., Виготський Л., Власова О. [4], Коменський Я., Лапшина Т. [5], Дж. Мейер, Ротань А. [6], Селовей П., Чернявська А. [7], Ющук І. та інші.

Мета дослідження – проаналізувати особливості розвитку емоційного інтелекту в учнів старшої школи на уроках мовленнєвого розвитку.

Емоційний інтелект (EQ) – це здатність людини розуміти та керувати емоціями, які відчуває вона і ті, хто поруч [8].

Урок мовленнєвого розвитку вирізняється з-поміж інших предметів особливою емоційною атмосферою. Організований у спеціальний спосіб, він може перетворитися на повноцінний тренінг емоційного інтелекту [1].

У зв'язку з цим, одним з головних завдань є навчання мові емоцій.

Андреева І. емоційний інтелект трактує як «сукупність ментальних здібностей до розуміння власних емоцій і емоцій інших людей, а також до керування емоційною сферою» [1, с. 58].

Людська мова складається з трьох функціонально-структурних компонентів: фонетики (набір звуків), лексики (набір слів) і граматики (набір символів для кодування можливих зв'язків між явищами дійсності).

Фонетика забезпечує вихід мови назовні, в оточення, тобто матеріалізує мову. Функція фонетики насамперед соціальна. А внутрішній світ людини, її психіку, її душу, її індивідуальність формують лексика й граматики [9].

Необхідно навчити учнів для вираження почуттів застосовувати спеціальні мовні засоби (іменники, дієслова, прикметників та ін., добираючи до них синоніми/антоніми тощо), тобто, у такий спосіб, даючи змогу учневі не лише висловити власні почуття, але й зрозуміти почуття інших. Нехай учень частіше застосовує фрази на вираження власних емоцій: «Я відчуваю..., тому що..., і я хотів/ла б...». Наприклад, «Я засмучена, тому що ти не зробив це доручення. Я хотіла б, щоб ти був більш відповідальним. А зараз давай разом це зробимо».

Оволодіння мовою і послугування нею в спілкуванні є одним із найголовніших досягнень онтогенезу людини, переконливим свідченням залучення її до духовних і інтелектуальних надбань дорослих, зародження соціально-психологічних потреб [10].

З метою удосконалення емоційного розвитку учнів, доречним є використання наукових текстів та передбачення відповідно до поставленої навчально-мовленнєвої ситуації продукту (результату) спілкування – зв'язне діалогічне або монологічне висловлювання – науковий дискурс певного типу і жанру [2]. А для того, щоб урок мовленнєвого розвитку сприяв розвитку емоційного інтелекту, можна поєднувати різноманітні методи та прийоми: ігри та завдання, що сприяють оволодінню прийомами міжособистісного спілкування, які розвивають вербальні та невербальні засоби комунікації; дискусії; релаксаційні вправи для зняття психологічної напруги, тривожності; навчання прийомам саморегуляції з використанням музики, кольору, елементів арт-терапії; асоціювання з позитивними спогадами; вербалізація учнями свого емоційного стану та, навпаки, використання жестової, невербальної мови; завдання, з допомогою яких учні повинні дізнатись про інтереси один одного, звички, переваги та вдачу тощо [3].

Важливо забезпечити такі завдання, основною вимогою яких є робота в парах та групах.

Такі заходи дають змогу повноцінно зосередити увагу на розвитку емоційного інтелекту в учнів старших класів під час уроків мовленнєвого розвитку, та на основі аналізу ефективності здійсненої роботи, планувати роботу в майбутньому.

Розвиток емоційного інтелекту в поєднанні з освітніми технологіями на уроках мовленнєвого розвитку – інструмент для формування емоційно-ціннісного сприйняття учнів себе самих, інших людей, навколишньої дійсності, розвитку інтелектуально-психологічного потенціалу старшокласника. Сучасна парадигма освіти вимагає віднайти розумний баланс між мисленням та емоціями, встановити гармонію між головою і серцем [3].

Завдання педагога на уроках мовленнєвого розвитку – це навчання мови емоцій. І тільки учитель, який постійно перебуває у творчому пошуку, упроваджує нові методики навчання, розробляє прийоми пізнавальної діяльності, зможе допомогти учневі розібратися у своїх емоціях, які будуть спрямовані на активізацію розумової діяльності.

Отже, уроки мовленнєвого розвитку є оптимальною платформою для закріплення та збільшення емоційного інтелекту завдяки багатогранності засобів мовленнєвого розвитку в освітньому середовищі старшої школи. У подальшому доцільно приділити увагу позакласним заходам, спрямованим на мовленнєвий розвиток, завдяки актуалізації проблемних аспектів у розвитку емоційного інтелекту.

Список використаної літератури:

1. Андрєєва, І. М. Емоційний інтелект: дослідження феномену // Питання психології. 2006. № 3. С. 78–86.

2. Андрієць О. М. Розвиток ситуативного мовлення старшокласників засобами наукового дискурсу. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/123456789/413/1/андриец.pdf>
3. Богосвятська А. І. Емоційний інтелект і уроки світової літератури // Зарубіжна література в школах України. 2012. № 11. С. 22–27.
4. Власова О. І. Психологія соціальних здібностей: структура, динаміка, чинники розвитку. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2005. 308 с.
7. Лапшина Т. Н. Развитие эмоционального интеллекта школьников // Академический вестник. 2012. № 1 (5). С. 119–126.
8. Ротань А. І. Формування емоційного інтелекту в парадигмі сучасного метакогнітивізму на уроках світової літератури. URL: <https://sontseia.blogspot.com/2016/02/blog-post.html>.
9. Чернявська А. Емоційний інтелект – запорука успішного навчання / А. Чернявська // Молодь і ринок. – 2012. – № 12. – С. 136–139. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2012_12_30
10. Чотири складові емоційного інтелекту і чому він важливий. URL: <https://kfund-media.com/azbuka-emotsijnogo-intelektu-4-osnovni-skladovi/>
11. Ющук І. Рідна мова й інтелект. URL: <http://slovoprosvity.org/2012/10/24/рідна-мова-й-інтелект/>
12. Юрченко В. І. Рідна мова як чинник психічного розвитку і становлення особистості дитини. URL: http://www.interklasa.pl/portal/dokumenty/ridna_mowa_uk/index.php?page=rm29_0